

**Qorti tal-Magistrati (Ghawdex)
Gurisdizzjoni Superjuri
Sezzjoni Generali**

Magistrat Dr Joanne Vella Cuschieri B.A., Mag. Jur. (Eur. Law.) LL.D.

Illum, it-Tlieta, 13 ta' Novembru 2018

Rikors Guramentat numru 37/2016 JVC

**Joseph Portelli, Emanuel Portelli, Victor Portelli, Alfred Cordina,
Anthony Portelli, Saviour Portelli, Benigno sive Benny Vella, John
Vella, Kitty Formosa, Joyce Portelli**

vs

**L-Avukat Dr Joseph Grech li b'digriet tas-7 ta' April 2015 gie nominat
bhala kuratur deputat sabiex jirrapprezenta l-eredita' gjacenti tal-mejta
Elisa Portelli, xebba, bint il-mejtin Guzeppi Portelli u Maria nee' Xerri
mwiela u residenti Xewkija, Ghawdex u li mietet fis-16 ta' Settembru
2014 u b'digriet tat-12 ta' Lulju 2016 gew kjamati fil-kawza Mary Jane
Attard, Maria Buhagiar u Josephine Sultana**

Il-Qorti;

Rat ir-rikors gura mentat fejn l-atturi ppremettew:

1. Illi fis-sittax (16) ta' Settembru tas-sena elfejn u erbatax (2014) mietet gewwa Victoria, Ghawdex, Elisa Portelli, bint xebba tal-mejtin Guzeppi Portelli u Maria nee' Xerri, u li kellha karta ta' l-identita' numru 36429(G) u dan skont kif jirrizulta mic-certifikat tal-mewt li qed jigi hawn anness u mmarkat bhala Dokument 'A';
2. Illi l-imsemmija Elisa Portelli rregolat il-wirt u s-successjoni taghha permezz ta' zewg testmenti, it-tnejn fl-atti tan-Nutar Michael Refalo datati tlieta (3) ta' Marzu tas-sena elf disa' mija u tnejn u disghin (1992) u sebgha (7) ta' Marzu tas-sena elfejn (2000) rispettivament u dawn qed jigu markati u annessi bhala Dok B u Dok C rispettivament;
3. Illi permezz tal-ewwel testment taghha tat-tlieta (3) ta' Marzu tas-sena elf disa' mija u tnejn u disghin (1992) l-imsemmija Elisa Portelli halliet xi legati ta' flus u ordnat fost affarijiet ohra fit-Tielet Artikolu tal-imsemmi testment:

“Salv il-premess tinnomina u tistitwixxi bhala eredi universali tal-beni taghha kollha in generali prezenti u futuri mobbli u mmobbli lil dik jew dak min-nepputijiet taghha u cioe' mit-tfal ta' hutha illi jkun irrendielha servigi, kuri u assistenzi ghal zmien ta' mhux anqas minn tliet snin u bil-patt u kundizzjoni illi hlief fuq parir mediku u bil-kunsens bil-miktub tal-Ezekutor Testamentarju taghha hawn taht

nominat ma jirrikoverahix f'xi sptar jew ospizju u bil-patt u kundizzjoni ukoll illi f'kaz ta' bzonn izommha mieghu/maghha fid-dar tieghu/taghha.

L-istess eredi kif fuq nominat ikun obligat illi jeroga s-somma necessarja sabiex isir funeral xieraq lit-testatrici u jeroga wkoll is-somma necessarja sabiex ta' kull sena ssir quddiesa anniversarju bl-elemosina korrenti minn zmien ghal zmien ghar-ruh u in suffraggju tat-testatrici.

Fil-kaz illi jkun hemm aktar min-nepputi jew nepputija wahda illi jirrendulha tali servigi skont kif fuq allura t-testatrici tinnomina b'eredi universali taghha lill-istess nepputijiet fi kwoti wgwali bejniethom.

It-testatrici trid u tordna illi fil-kaz illi jinholoq dubbju rigward il-persuna illi tkun irrenditilha dawn is-servigi, kuri u assistenti, l-Ezekutor Testamentarju taghha hawn taht nominat ghandu fid-diskrezzjoni assoluta tieghu jaghzel il-persuna jew persuni illi ghandhom jibbenefikaw taht dan it-testment skont il-kriterji illi sejrin jigu stabbiliti hawn taht u cioe' d-durata l-kwalita' tas-servigi resi lit-testatrici.

F'kaz illi minhabba mewt hesrem jew f'eta' illi t-testatrici ma jkollha bzonn ebda persuna biex iddur biha jew fil-kaz illi l-istess testatrici minhabba l-marda illi jkollha tigi rikoverata fl-isptar, jew fil-kaz illi ebda wiehed jew wahda min-nepputijiet taghha ma jikkwalifikaw taht il-kriterji stabbiliti, il-wirt taghha ghandu jiddevolvi a favur ta' hutha

kollha fi kwoti ugwali u ndivizi bejniethom bis-sostituzzjoni volgari tar-rispettivi wliedhom u in mankanza bid-dritt tal-akkrexximent bejniethom b'dan pero' illi d-dar tal-abitazzjoni taghha fix-Xewkija, Gozo, Triq it-Tinghi numru sbatax (17) ghandu jittiehed b'titolu ta' prelegat mit-tfal ta' ohtha Michelina mart Joseph Vella bl-obbligu illi dawn ihalsu fl-assi taghha l-valur tal-istess dar skont stima ta' Perit Arkitett maghmlula mill-Ezekutor Testamentarju taghha hawn taht nominat.

Fl-ahharnett, it-testatrici trid u tordna illi fil-kaz illi - ghalkemm xi nepputijiet taghha jkunu rrendewlha xi servigi, kuri u assistenzi - pero' ma jkunx dam iz-zmien stabbilt f'dan it-testment - tali nepputi/nepputija jew nepputijiet ghandhom jithalsu ghal dawn is-servigi, kuri u assistenzi illi jkunu rrendewlha mill-assi taghha u l-ammont ta' dan il-hlas ghandu jigi stabbilit mill-Ezekutor Testamentarju taghha hawn taht nominat billi jiehu in kunsiderazzjoni d-durata u l-kwalita' tas-servigi resi kif ukoll l-ammont ta' kumpens ta' dawn is-servigi illi jkunu resi."

4. Illi sussegwentement permezz tat-tieni testment taghha tas-sebgha (7) ta' Marzu tas-sena elfejn (2000) l-imsemmija Elisa Portelli emendat it-Tielet Artikolu tat-testment precedenti taghha billi ddisponiet kif gej: "Taghmel referenza ghat-Tielet Artikolu tal-precitat testment u partikolarment ghall-hames paragrafu tal-istess Artikolu. F'dak il-paragrafu thassar il-kliem kollu li jibda minn 'il-wirt taghha ghandu jiddevolvi" sal-ahhar tal-paragrafu.

Minflok t-testatrici tissostitwixxi dan li gej:

‘il-flus kollha illi t-testatrici jista’ jkollha fid-data tal-mewt taghha kemm jekk kontanti kemm jekk depozitati f’xi bank jew istituzzjoni finanzjarja ohra nkluzi wkoll titoli li jirrapprezentaw flus, wara illi jithalsu l-legati u l-prelegati mhollija mit-testatrici, ghandhom jigu percepiti fi kwoti ugwali mit-tmint ahwa tat-testatrici bis-sostituzzjoni volgari tar-rispettivi wliedhom u in mankanza bid-dritt tal-akkrexximent bejniethom, mentri d-dar numru sbatax (17) fi Triq it-Torri Tinghi, Xewkija, Gozo ghandha tigi precepita bi prelegat mit-tmint itfal ta’ ohtha Michelina armla ta’ Joseph Vella fi kwoti wgwali bejniethom bis-sostituzzjoni volgari tar-rispettivi wliedhom u in mankanza bid-dritt tal-akkrexximent bejniethom b’dan pero’ illi l-istess prelegatarji jkunu obbligati jhalsu nofs il-valur tal-istess dar skont stima maghmula minn Perit Arkitett maghzul mill-Ezekutor Testamentarju taghha lill-ahwa kollha tat-testatrici (inkluzza ohtha Michelina) bis-sostituzzjoni volgari ta’ uliedhom u in mankanza bid-dritt tal-akkrexximent bejniethom”.

5. Illi Elisa Portelli sa ffit gimghat qabel giet nieqsa baqghet taghmel kollox hi u ma kien hemm hadd minn hutha jew it-tfal taghhom li kienu qed iduru biha. Infatti Elisa Portelli baqghet tohrog, tnaddaf, issajjar u taghmel dak kollu li jkun hemm bzonn hi stess;
6. Illi kull meta hija kien ikollha xi bzonnijiet zghar dawn kienu jigu resi minn uhud min-neputijiet taghha kif ser jigi dettaljatament ippruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza. Ghalhekk hadd min-nepputijiet ma dar b’Elisa Portelli ghal tliet snin shah;

7. Illi l-imsemmija Elisa Portelli kienet innominat bhala Ezekutur Testamentarju lil Bernard Mercieca illi jirrizulta li ma accettax din in-nomina u ghalhekk din l-Onorabbli Qorti sussegwentament hatret bhala kuratur deputat sabiex jirraprezenta l-eredita' giacenti tal-mejta Elisa Portelli, lill-Avukat Dottor Joseph Grech;

Talbu li din il-Qorti:

1. Tiddikjara illi hadd min-neputijiet ta' Elisa Portelli ma rrendielha kuri, servigi u assistenzi ghal tliet snin u dan peress li hija kienet kapaci taghmel kollox wahedha u kienu hafna n-nepputijiet li kienu jzuruha u jghinu f' dak li jkollha bzonn.
2. Konsegwentement tiddikjara lill-atturi, bhala nepputijiet ta' Elisa Portelli, bhala eredi universali tal-mejta Elisa Portelli;
3. Sussidjarjament l-atturi jitolbu illi fin-nuqqas tal-akkoljiment tal-ewwel zewg talbiet tiddikjara illi huma wkoll rrendew servigi, kuri u assistenza lill-mejta Elisa Portelli u tillikwida dak l-ammont talvolta dovut lill-atturi bhala hlas ta' serivigi, kuri u assistenzi resi minnu.

Bl-ispejjez kollha.

Il-konvenuti huma minn issa ngunti ghas-subizzjoni.

Rat ir-Risposta Guramentata ta' l-avukat Dottor Joseph Grech li kkonferma:

1. Illi huwa gie nominat bhala kuratur permezz ta' digriet ta' din l-Onorabbli Qorti tas-7 ta' April 2015 bhala kuratur deputat sabiex jirraprezenta l-eredita' giacenti tal-mejta Elisa Portelli;
2. Illi preliminarjament ta' min jirrileva illi effettivament dina l-kawza giet intavolata in segwitu ghar-Rikors Guramentat 30/2015 fl-ismijiet Mary Jane Attard et vs Dr Joseph Grech et.
3. Illi preliminarjament ukoll jirrizulta li Kitty Formosa hija wkoll wahda mill-konvenuti fir-Rikors guramentat 30/2015 u ghaldaqstant din il-kawza bhala punt ta' ligi ma hijiex proponibbli da parti taghha.
4. Illi fil-mertu, l-esponenti huwa biss edott minn dawk il-fatti li gabu l-atturi fil-kawza l-ohra ossia dik bin-numru 30/2015 stante illi huwa ghadu ma huwiex edott mill-fatti kollha tal-kaz huwa mhuwiex f'posizzjoni li jissolleva l-eccezzjonijiet skont il-ligi.
5. Illi ghaldaqstant l-esponenti qieghed minn issa jirriserva li jressaq dawk l-eccezzjonijiet kollha kif ukoll dawk il-provi kollha li jistghu jirrizultaw necessarji matul il-kawza skont il-ligi.

Rat ir-Risposta Guramentata tal-kjamati in kawza Mary Jane Attard, Maria Buhagiar u Josephine Sultana fejn ikkonfermaw:

1. Illi preliminarjament fl-ewwel lok il-gudizzju ma huwiex integru u ghalhekk din il-kawza ma tistax tirnexxi. Dan stante illi, (minghajr pregudizzju ghall-pretensjonijiet ta' l-esponenti li jippretendu l-eredita') jezistu diversi qraba ohra illi fl-eventwalita' li jirnexxu t-talbiet attrici, ikunu ntitolati ghall-eredita' ta' Elisa Portelli. Illi in vista ta' dan it-tieni talba attrici kif impostata ma tistax tintlaqa'.
2. Illi fit-tieni lok Catherine sive Kitty Formosa gia hija parti fil-kawza fuq l-istess mertu pendenti quddiem din il-Qorti bin-numru 30/2015 fejn hi baqghet kontumaci, u kwindi qed jigi eccepit il-*lis alibi pendens* fil-konfront taghha; fejn fi kwalunkwe kaz ghandha taghmel tajjeb ghall-ispejjez taghha.
3. Illi fit-tielet lok huwa kkontestat illi l-atturi (salv ghal Catherine sive Kitty Formosa) xi darba kienu jduru jew irrendew servigi li Elisa Portelli. Uhud minnhom l-anqas biss kienu jkellmuha u ohrajn l-anqas biss qatt riefsu go darha. Ghalhekk dawn ma ghandhom jispettaw l-ebda kumpens kif rikjest fit-tielet talba. U jekk hemm min xi darba ghamel xi pjacir jew facenda izolata din ghandha tkun meqjusa bhala att *familiaris vel pietatis*.
4. Illi fir-raba lok l-unici nies li daru biha u rrendewlha servigi kif rikjest fit-testment ta' Elisa Portelli u anke aktar huma l-esponenti kjamati in kawza u Catherine sive Kitty Formosa.
5. Illi fil-hames lok ghandhom ikunu l-esponenti li jigu dikjarati bhala eredi ta' Elisa Portelli.

6. Illi mill-bqija t-talbiet attrici huma nfondati fid-dritt u fil-fatt.
7. Illi din ir-risposta qed issir mill-kjamati fil-kawza kollha fuq indikati u qed tigi kkonfermata bil-gurament minn Mary Jane Attard li ghandha konoxxenza vera u proprja tal-fatti in kawza.
8. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat il-verbal datat 20 ta' Mejju, 2016 fejn din il-Qorti ordnat li l-kawza odjerna u dik bin-numru 30/2015 fl-ismijiet Mary Janne Attard vs. Dr. Joseph Grech noe jinstemghu flimkien stante li l-mertu taz-zewg kawzi huwa l-istess u cioe' l-eredita' ta' Elisa Portelli;

Rat illi fl-atti taz-zewg kawzi gie wkoll maqbul li l-provi migbura f'wahda kellhom jaghmlu stat ta' fatt fil-kawza l-ohra u vice versa.

Rat ix-xhieda, affidavits, dokumenti u provi kollha esebiti fl-atti taz-zewg kawzi;

Rat illi fil-verbal tal-11 ta' Lulju, 2018 iz-zewg kawzi gew differiti ghad-decizjoni ghal-lum bil-fakulta' li l-partijiet jaghmlu s-sottomissjonijiet taghhom bil-miktub fi zmien moghti lilhom.

Rat is-sottomissjonijiet esebiti fl-atti.

Rat l-atti kollha.

Ikkunsidrat

Illi z-zewg kawzi in ezami cioe' dik odjerna u dik bin-numru 30/2015 jikkoncernaw l-eredita' ta' Elisa Portelli li mietet fis-sittax (16) ta' Settembru tal-elfejn u erbatax (2014), fl-eta' ta' hamsa u tmenin (85) sena. Elisa Portelli mietet xebba u minghajr tfal. Id-Decujus irregolat il-wirt u s-successjoni taghha permezz ta' zewg testmenti, wiehed tat-tlieta ta' Marzu tal-elf, disa' mija u tnejn u disghin (03/03/1992) (esebit a fol. 6 tal-process 30/2015), u l-iehor tas-sebgha ta' Marzu tas-sena elfejn (07/03/2000) (esebit a fol. 10 tal-process 30/2015), it-tnejn fl-atti tan-Nutar Dottor Michael Refalo. Il-kwistjonijiet bejn il-partijiet fil-kawzi odjerni jemanu mit-tielet artikolu tat-testment ta' Elisa Portelli tat-3 ta' Marzu tal-1992, kif sussegwentement emendat bit-tielet artikolu tat-testment tas-7 ta' Marzu tas-sena 2000. Meta wiehed jevalwa z-zewg testmenti jirrizulta li dan l-artikolu li fuqu qed jikkunstinjaw il-partijiet sa mis-sena 2000 gie jaqra bil-mod segwenti:

“Salvo il-premess tinnomina u tistitwixxi bhala eredi universali tal-beni taghha kollha in generali prezenti u futuri mobbli u mmobbli lil dik jew dak minn nepputijiet taghha u cioe' mit-tfal ta' hutha illi jkun irrendielha servigi, kuri u assistenzi ghal zmien ta' mhux anqas minn tliet snin u bil-patt u kondizzjoni illi hlief fuq parir mediku u bil-kunsens bil-miktub tal-Ezekutur Testamentarju taghha hawn taht nominat ma jirrikoverajhiex f'xi sptar jew ospizju u bil-patt u kondizzjoni ukoll illi f'kaz ta' bzonn izommha mieghu/maghha fid-dar tieghu/taghha.

L-istess eredi kif fuq nominat ikun obligat ukoll illi jeroga s-somma necessarja sabiex isir funeral xieraq sabiex ta' kull sena ssir quddiesa anniversarju bl-elemosina korrenti minn zmien ghal zmien ghar-ruh u in suffragju tat-testatrici.

Fil-kaz illi jkun hemm aktar minn nepputijiet jew nepputija wahda illi jirrendulha tali servigi, skont kif fuq spjegat allura t-testatrici tinnomina b'eredi universali taghha lill-istess nepputijiet fi kwoti ugwali bejniethom.

It-testatrici trid u tordna illi fil-kaz illi jinholoq dubbju rigward il-persuna illi tkun irrenditilha dawn is-servigi, kuri u assistenzi, l-Ezekutor Testamentarju taghha hawn taht nominat ghandu fid-dikjarazzjoni assoluta tieghu jaghzel il-persuna jew persuni illi ghandhom jibbenefikaw taht dan it-testment skont il-kriterji illi sejrjn jigu stabbiliti hawn taht, u cioe' id-durata u l-kwalita' tas-servigi rezi lit-testatrici.

F'kaz illi minhabba mewt hesrem jew f'eta' illi t-testatrici ma jkollha bzonn ebda persuna biex iddur biha jew fil-kaz illi l-istess testatrici minhabba l-marda illi jkollha tigi rikoverata fl-Isptar, jew fil-kaz illi ebda wiehed jew wahda minn nepputijiet taghha ma' jikkwalifika taht il-kriterji fuq stabbiliti, il-flus kollha illi t-testatrici jista' jkollha fid-data tal-mewt taghha kemm jekk kontanti kemm jekk depozitati f'xi bank jew istituzzjoni finanzjarja ohra nkluzi wkoll titoli li jirrapprezentaw flus, wara illi jithalsu l-legati u prelegati mhollija mit-testatrici, ghandhom jigu percepiti fi kwoti ugwali mit-tmint ahwa tat-testatrici bis-sostituzzjoni volgari tar-rispettivi wliedhom u in mankanza bid-dritt tal-akkrexximent bejniethom; mentri d-dar numru sbatax (17) Triq Torri Tinghi, Xewkija, Gozo ghandha tigi percepita bi prelegat mit-tmint itfal ta' ohtha Michelina armla ta' Joseph Vella, fi kwoti ugwali bejniethom bis-sostituzzjoni volgari tar-rispettivi uliedhom u in mankanza bid-dritt tal-akkrexximent

bejniethom b'dan pero' illi l-istess prelegatarji jkunu obbligati jhallsu nofs il-valur tal-istess dar skont stima maghmula minn Perit Arkitett maghzul mill-Ezekutur Testamentarju taghha lill-ahwa kollha tat-testatrici (inkuza ohtha Michelina) bis-sostituzzjoni volgari ta' uliedhom u in mancanza bid-dritt tal-akkrexximent bejniethom."

Fl-ahharnett, it-testatrici trid u tordna illi fil-kaz illi ghalkemm xi nepputijiet taghha jkunu rrendulha xi servigi, kuri u assistenzi pero' ma jkunx dam dak iz-zmien stabbilit f'dan it-testment - tali nepputi/nepputija jew nepputijiet ghandhom jithallsu ghal dawk is-servigi, kuri u assistenzi illi jkunu rrendewlha mill-assi taghha u l-ammont ta' dan il-hlas ghandu jigi stabbilit mill-Ezekutur Testamentarju taghha hawn taht nominat billi jiehu in konsiderazzjoni d-durata u l-kwalita' tas-servigi rezi kif ukoll l-ammont ghall-kumpens ta' dawk is-servigi illi jkunu rezi".

A fol. 210 tal-process odjern jinsab esebit arblu tar-razza tal-istess Elisa Portelli li jirrizulta li kellha tmint ahwa. Fil-kawza 30/2015 l-atturi Mary Jane Attard, Maria Buhagiar u Josephine Sultana huma wlied oht id-decujus u cioe' ulied Michelina Vella. Permezz tal-kawza taghhom huma qed isostnu li flimkien ma' ohthom il-konvenuta Catherine Formosa rendew servigi lill-mejta Elisa Portelli b'dana li ghandhom ikunu huma dikjarati eredi tal-istess Elisa Portelli skont it-testment taghha hawn fuq ikkwotat. Jirrizulta izda li fil-mori tal-kawza huhom Benigno Vella talab li jigi awtorizzat jintervjeni fil-kawza *in statu et terminis* stante li jsostni li anki hu renda servigi lid-decujus. Konsegwentement ghall-kjamat fil-kawza persuni ohra fosthom ahwa ohra tal-atturi bdew isostnu li huma wkoll irrendew servigi jew inkella li l-atturi ma rendewx servigi li

jintitolawhom sabiex jirtu lil Elisa Portelli b'dana li fethu kawza f'dak is-sens li hija l-kawza odjerna.

Fil-kawza odjerna jirrizulta li whud mill-ahwa tal-atturi fil-kawza 30/2015 kif ukoll kugini ohra u nkluz armel ta' wahda mill-kugini qed jinsistu li din il-Qorti tiddeciedi li hadd minn neputijiet tad-decujus ma rrenda lil Elisa Portelli dawk il-kuri, servigi u assistenzi li jikwalifikawhom li jirtu ai termini tat-testmenti taghha. Konsegwentement ghalkemm l-atturi fil-kawza odjerna m'humiex in-neputijiet kollha tad-decujus li kieku jirtu ai termini tat-testment, jitolbu li din il-Qorti tiddikjarahom eredi universali taghha. Sussidjarjament u f'kaz li ma jigux milqugha l-ewwel zewg talbiet taghhom isostnu li anki huma rrendew xi servigi li Elisa Portelli u jitolbu li din il-Qorti tillikwida l-hlas tas-servigi. L-atturi fil-kawza odjerna fl-eccezzjonijiet taghhom fil-kawza 37/2016 jibqghu jinsistu li kienu huma li rrendew is-servigi u li jikwalifikaw sabiex jirtu lil Elisa Portelli flimkien ma' othom il-konvenuta Catherine Formosa.

Illi ma hemmx dubju li decizjoni fil-kawza bin-numru 30/2015 fejn l-atturi qed jitolbu li jigu dikjarati eredi flimkien ma' othom rizultat tas-servigi rezi, tholl u torbot lil din il-Qorti fid-decizjoni taghha fil-kawza odjerna u din kienet ir-raguni li l-Qorti ordnat li l-kawzi jinstemghu u jigu decizi flimkien.

Mertu:

Illi wara li l-Qorti rat u semghet kelma b'kelma l-bosta xhieda, affidavits, kontro-ezamijiet u dokumenti esebiti fl-atti hija tista' tislet il-punti segwenti bhala l-aktar fatti saljenti li jirrizultaw fiz-zewg kawzi:

1. Illi wara l-mewt ta' Elisa Portelli kienu l-atturi fil-kawza 30/2015 Mary Jane Attard, Maria Buhagiar u Josephine Sultana li ghaddew sabiex ikellmu lill-esekutor testamentarju Bernard Mercieca u talbuh sabiex jiehu decizjoni dwar l-artikolu tlieta tat-testment tad-decujus u cioe' dwar min ghandu jiritha. A fol. 37 gie esebiti l-affidavit ta' Bernard Mercieca fejn jispjega li ghall-ewwel huwa prova flimkien man-Nutar Enzo Refalo jasal ghall-ftehim dwar dan il-punt man-nepputijiet tad-decujus fejn sahsitra talab lil kull min kellu xi pretensjoni sabiex jaghmel dikjarazzjoni bil-gurament dwar is-servigi li rrenda lid-decujus. Dawn gew esebiti fl-atti a fol. 39 sa 46 tal-process 30/2015. Nonostante dan kollu jirrizulta li huwa ma setax jasal ghall-ftehim ma' min kien qed iressaq il-pretensjonijiet stante li fi kliemu:

'Il-bniet qalu li huma kienu jiehdusiebhala l-iktar, is-subien qalu li huma hadusiebhala ukoll.' (ara k'ez a fol. 81 tal-kawza odjerna)

Ghalhekk huwa dderigihom sabiex jitolbu decizjoni mill-Qrati. A fol. 81 tal-kawza odjerna huwa jghid li kienu ilu jaf lil Elisa Potelli mat-tletin sena. Isostni izda li sa minn meta hija kienet kisret saqajha (li jirrizulta li kien fis-sena 2004) huwa kien qata' l-kuntatt minn maghha. A fol. 128 jiddeskrivi l-kundizzjoni taghha minn dak iz-zmien:

‘Le, Le fil-fatt kienet marida, mardet jigifieri, jiena kont smajt min-nies illi kienet mardet kienet kisret anke sieq jidhirli jiena wkoll,’

Isostni wkoll li kienet mghawga ganc. Sa meta kien ghadu jmur ghandha jsostni a fol. 132 tal-istess process li:

‘Meta kont immur ghandha kienet tghidli “il-bniet jigu.”, jew ma tkunx tiflah jew hekk, jew iccempel, u l-iktar li kienet issib kienet wahda toqghod qrib taghha, kienet qrib taghha, jigifieri kienet tghidli illi “meta jkolli bzonn”, imma gieli semmietlu wkoll illi s-subien meta kienet tghidilhom ghal xi bzonn ta’ xi ghajnuna kienu jmorru wkoll.’

Mill-assjem tal-provi jirrizulta li dik li tissemma’ bhala li toqghod vicin tad-decujus hija l-attrici odjerna Catherine sive Kitty Formosa (u konvenuta fil-kawza 30/2015) filwaqt li l-bniet huma l-atturi fil-kawza 30/2015. Is-subien imsemmija jigu huthom, uhud minnhom atturi fil-kawza odjerna.

2. Mix-xhieda, affidavits, dikjarazzjonijiet u kontro-ezamijiet estensivi tal-atturi fil-kawza 30/2015 cioe’ Mary Jane Attard, Maria Buhagiar u Josephine Sultana jirrizulta li fis-sena 2004 Elisa Portelli kienet kisret saqajha u konsegwenza ta’ hekk qattghet gimghat l-Isptar ta’ Ghawdex u konsegwentement wara ffit xhur iddahlet l-Isptar Malta. Tul dan iz-zmien kienu l-atturi msemmija li hadu hsiebha lejl u nhar fl-isptarijiet kif ukoll zammewha magghom fid-djar taghhom sakemm xhur wara hija kienet f’posizzjoni li tmur lura f’darha. Il-Qorti taghmel referenza partikolari ghall-affidavits taghhom esebiti fl-atti tal-kawza odjerna a fol. 212 et seq kif ukoll ghall-kontro-ezamijiet imqanqla taghhom fl-atti ta’ din

il-kawza. Minn dawn l-affidavits tista' tghid johrog id-dettal kollu tal-ghajnuna li dawn it-tliet ahwa taw lid-decujus sal-ahhar gurnata ta' hajjitha flimkien, kif jammettu huma stess ma' othom il-konvenuta Catherine Formosa.

Illi fost affarijiet ohra jirrizulta lill-Qorti li Elisa Portelli stess fis-sena 2004 kienet rabtet lil dawn it-tliet ahwa billi esprimiet ix-xewqa magghom li qatt ma jirrikoerawha f'dar tal-anzjani jew sptar stante li kienet tistmerr dawn il-postijiet. Huma jsostnu li din ix-xewqa tad-decujus poggiet piz kbir fuqhom. Tant hu hekk li jirrizulta lil din il-Qorti li mis-sena 2004 'il quddiem dawn it-tliet ahwa kellhom jissagrifikaw partijiet minn darhom, minn hinhom u mill-hin taghhom ma' uliedhom sabiex jiehd u hsieb lil Elisa Portelli f'kull hin tal-gurnata. Flimkien magghom, wara li ma baqghetx miksura ma' Elisa Portelli, dan bdiet taghmlu wkoll Catherine Formosa. Ghandu jinghad izda li filwaqt li jirrizulta li d-decujus ghamlet zmien tirisjedi fid-djar tal-atturi sabiex tirkupra fis-sena 2004, dan qatt ma ghamlitu ma' Catherine Formosa. Minn naha l-ohra stante li Catherine Formosa kienet l-aktar li tghix vicin taghha jidher li bosta mill-qadjiet zghar kien ikollha taghmilhom hi fin-nuqqas tal-atturi.

Illi ghalkemm mill-assjem tal-provi jirrizulta li wara li Elisa Portelli ma baqghetx tirisjedi mal-atturi u marret id-dar wahedha, hadd ma kien jorqod maghha, dan xejn ma jfisser kif jippruvaw idawruha l-intervenut fil-kawza 30/2015 u l-atturi fil-kawza odjerna li l-ahwa bniet ma kienux jirrendu certu ammont ta' servigi, kuri u assistenzi lil Elisa Portelli. Anzi jirrizulta lil din il-Qorti li bejniethom l-ahwa atturi fil-kawza 30/2015 flimkien ma' othom Catherine Formosa ghamlu bosta sacrificcji u xoghol

sabiex jizguraw li ghalkemm Elisa Portelli thossha li hija baqghet tghix hajja ndipendeni waheda minn naha l-ohra huma ta' kuljum kienu jaghmlu xoghol sabiex jwittulha t-triq sabiex tkun tista' taghmel dan tul is-snin sakemm giet nieqsa fl-2014.

Illi mill-atti jirrizulta li Elisa Portelli kienet wahda fitta ferm fl-indafa taddar taghha fosthom li tkun trid iccaqlaq it-televixin u oggetti ohra kbar biex tfarfar, tkun trid tahsel il-hgieg u l-persjani, tiknes il-bejt u affarijiet bhal dawn u dawn l-affarijiet hi ma kellhiex is-sahha taghmilhom anki ghaliex hija ghexet sal-eta ta' hamsa u tmenin sena (85) apparti li kienet mghawwga ganc u timxi bil-bastun. Kienet ukoll tkun trid tattendi ghal zewg quddies kuljum nonostante li kienet timxi mghawwga ganc u bil-bastun w' ghalhekk kien ikollha bzonn li kuljum precett xi hadd iwassalha ghall-quddies u jwassalha lura d-dar. Apparti minn hekk hija kellha bzonn min jixtrilha l-bzonnijiet tal-hasil u tisjir kontinwament stante li ma setghetx tohrog mid-dar jekk mhux bil-karozza ma' xi hadd. Anki sabiex jingabru l-medicini taghha, jithallsu kontijiet u tmur il-banek kien hemm bzonn xi hadd li jaghmel dan ghaliha jew altrimenti li jwassalha. Kull meta kien ikollha bzonn tobbja jew tmur xi appuntamenti l-isptar ukoll kienet tiddependi fuq li xi hadd jghinha.

Il-Qorti rat mill-assjem tal-provi li dawn ix-xoghlijiet u qadjiet kollha kienu jsiru bl-ghajnuna kontinwa u mill-atturi fil-kawza 30/2015 flimkien ma' othom Catherine Formosa. In oltre kull meta nqala' xi haga lil Elisa Portelli bil-lejl hija kienet issib l-ghajnuna ta' xi hadd minn dawn l-erbgha. L-atturi jaghtu deskrizzjoni dettaljatissima tax-xoghol li huma kienu jaghmlu ta' kuljum lil Elisa Portelli sabiex fi kliemhom huma jagevolawha

li tkun tista' tibqa' tghix fid-dar taghha skont ix-xewqa taghha, xewqa li fuq kollox hija deskritta u tirrizulta mit-testment taghha. Tista' tghid l-atturi flimkien ma' othom Catherine Formosa kienu ghasa ma' zithom erbgħa u ghoxrin siegha kuljum sabiex x'hin hi jkollha bzonn xi haga u ctemplihom jitolqu kollox minn idejhom u jitolqu jaqduha, kif kienet tippretendi hi. L-atturi jsemmu diversi kazijiet fejn hija gieli anki cemptet f'nofs ta' lejl u kellhom imorru hdejha okkazzjonijiet fejn anki waqghet u kaz partikolari fejn wahda minnhom kellha titlaq kollox biex tmur tiehu flixkun inbid lil Elisa Portelli ghaliex heddet li ma kinitx ser tiekol jekk ma tohodulhiex (ara fol. 204 et seq).

Illi ghalkemm jirrizulta li kien hemm zmien fejn kienet tmur helper għal massimu ta' tliet sieghat fil-gimgha tghin lid-decujus bil-hasil tal-art, minn dak li rat fl-atti l-Qorti, stante li d-decujus kienet wahda fitta ferm fuq l-indafa filwaqt li kienet thobb tikkmanda hafna, zgur li dawn il-ftit sieghat ma kienux bizzejjed sabiex id-dar tkun xummiema kif jirrizulta li kienet tkun tridha d-decujus. Din il-Qorti tqis anzi li gie pruvat lilha li kien grazzi għall-atturi fil-kawza 30/2015 flimkien ma' othom Catherine Formosa li Elisa Portelli kien jirnexxielha zzomm id-dar nadifa kif kienet tesigi hi, li kien jirnexxielha jkollha l-affarijiet sabiex issajjar il-borma u tixrob l-inbid kuljum u li kien ikollha l-bzonnijiet kollha magħha sabiex hi tkompli b'hajjitha fejn kienet kontinwament tmekkek 'il hemm u 'l hawn fid-dar tagħha. Il-Qorti tqis li verament kif tghid l-attrici Josephine Sultana fil-kontro-ezami tagħha a fol. 222 et seq tal-process illi kien bis-sahha tagħhom l-erbgha li kienu jagħmlulha l-bzonnijiet kollha tagħha li d-decujus irnexxielha tghix l-ahhar ghaxar snin fid-dar tagħha, IMMA BL-GHAJNUNA TAGHHOM, ghax jirrizulta lill-Qorti li ma kinitx kapaci

taghmel l-affarijiet taghha hlief affarijiet hfief bhall-hasil ta' hwejjeg hfief (li kienu jhalluhomlha apposta biex tehedda magghom) u tisjir tal-borma wara li jkunu xtrawlha kollox. Anzi jirrizulta li l-erba' ahwa kienu jaghmlu minn kollox sabiex filwaqt li jlestulha kollox hija jkollha certu affarijiet biex tehedda ta' kuljum f' darha fosthom li hadu hsieb li jkollha kollox fis-sular t'isfel inkluz 'washing machine' u hekk toqghod tahsel hwejjigha z-zghar u tehedda tonxorhom fuq habel baxx li ghamlulha fil-bitha. Dan juri anzi r-rispett kbir li huma kellhom lejn din iz-zija u l-ftehim li huma kellhom maghha li akkost ta' kollox hija ma tigix rikoverata f' dar tax-xjuh.

Apparti x-xoghljiet li kienu jaghmlu fid-dar, l-erba' ahwa bniet b' mod partikolari l-atturi fil-kawza 30/2015 kienu jwasslu liz-zija 'l hemm u 'l hawn kontinwament inkluz sptarijiet, banek, hlas ta' kontijiet, servizzi finanzjarji, quddies u anki kienu johorguha magghom.

Jirrizulta illi diversi partijiet mix-xhieda tal-atturi fil-kawza 30/2015 gew konfermati minn uliedhom li xehdu fl-atti u sahansitra huthom atturi fil-kawza odjerna kif ukoll minn Vincent Buhagiar li jigi r-ragel tal-attrici Maria Buhagiar fejn fl-affidavit tieghu a fol. 55 (kawza 30/2015) jaghti fid-dettal ix-xoghol kollu u l-ghajnuna kollha li kienu jaghtu martu u hutha lid-decujus.

Xhieda ohra li jikkonfermaw li kienu jaraw lill-atturi ahwa bniet jghinu lid-decujus flimkien mal-konvenuta Catherine Formosa huma l-girien ta' Josephine Sultana Pawlina Mercieca u Maria Mercieca a fol. 53 u 54 tal-

process 30/2015. L-istess ikkonfermat in-nurse Josephine Dingli fl-affidavit taghha a fol. 57 tal-process 30/2015.

Jirrizulta wkoll li ghalkemm l-attrici Catherine Formosa (u konvenuta fil-kawza 30/2015) ghazlet li ma tixhidx f'dawn il-proceduri, fl-atti a fol. 44 tal-process 30/2015 giet esebita d-dikjarazzjoni taghha li saret lura f'Dicembru, 2014 fejn hija tiddekrivi l-ghajnuna li kienet taghti hi. Il-Qorti tinnota li ghalkemm f'din id-dikjarazzjoni ssemmi lil hutha, b'mod partikolari hija ssemmi lil ohtha l-attrici fil-kawza 30/2015 Mary Jane u mhux lil xi hadd mill-ahwa subien.

3. Illi l-Qorti rat ukoll id-dikjarazzjonijiet, affidavit u kontro-ezamijiet tal-intervenut fil-kawza 30/2015 u tal-atturi fil-kawza odjerna. Jirrizulta lill-Qorti li ghalkemm fid-dikjarazzjonijiet li whud minnhom huma ghamlu lill-esekutor testamentarju kif inghad esebiti a fol. 39 et seq tal-process 30/2015 huma jsostnu li rendew servigi lil Elisa Portelli tant li dak iz-zmien kienu qed jippretendu li jirtuha flimkien ma' huthom il-bniet minn naha l-ohra fil-kawzi rrizulta li:

- John Vella (ara dikjarazzjoni a fol. 45 tal-process 30/2015 u x-xhieda u l-kontro-ezamijiet tieghu) kien ilu ma jkellm lil zitu minn diversi snin qabel ma hija kisret saqajha tant li mill-kontro-ezami johrog li lanqas biss jaf min zamm lil zitu meta hija kisret saqajha lura fis-sena 2004. Jirrizulta mill-provi li lanqas biss attenda ghall-funeral tad-decujus.

- Mill-assjem tad-dikjarazzjoni u xhieda ta' Benigno Vella jirrizulta li jista' jkun li xi drabi zghar id-decujus talbitu jaghmlilha xi manutenzjoni zghira

fid-dar izda zgur li ma jirrizultawx is-servigi li qed jippretendi li huwa wettaq mill-provi mressqa fl-atti. Anzi huwa stess jammetti li kienu whud minn hutu bniet li kienu jieħdu hsieb it-tindif u bzonnijiet ohra tad-decujus fosthom il-medicina.

- Mix-xhieda tal-attur odjern Emanuel Portelli jirrizulta li huwa kien ilu snin twal ma jmur hdejn zitu tant li meta gie mitlub jiddeskrivi d-dar tagħha jiddeskriviha kif kienet qabel ma twaqqgħet u reggħet nbriet minnha stess, jiddeskriviha kif kienet meta kien għad kellha l-bhejjem fid-dar filwaqt li jirrizulta mill-atti li d-dar kienet ilha bosta snin li twaqqgħet u reggħet inbniet u l-annimali kienu ilhom li tnehhew mid-dar ukoll diversi snin. Certament allura ma jirrizultax li b'xi mod huwa rrenda xi servigi lid-decujus għajr illi xi drabi rari gieli kienet tarah fit-triq u titolbu jwassalha l-knisja.

- Mill-affidavit u xhieda tal-attur fil-kawza odjern Victor Portelli jirrizulta li hu mhux qed jippretendi li rrenda xi servigi izda biss li bhala wieħed mill-bosta nepputijiet huwa għandu jiret. L-istess jingħad għal dak li jirrizulta mix-xhieda tal-attur Emanuel Portelli li saħansitra jgħid li jekk zitu hadet xi xkora patata din kien jagħtiha missieru u mhux hu. Fil-bqija huwa car mix-xhieda ta' dawn iz-zewg atturi odjerni li huma ma kienux jafu x'kienu l-bzonnijiet ta' zithom għal dak li huwa mard u b' mod partikolari l-bzonnijiet tagħha mill-bieb 'il gewwa tad-dar tagħha. Il-Qorti tasal għall-istess konkluzjoni mix-xhieda tal-attrici odjerna Joyce Portelli li jidher li ma kellhiex l-icken idea tal-għajjnuna li kienu qed jagħtu l-atturi fil-kawza 30/2015 flimkien ma' oħthom Catherine Formosa sabiex fid-

deher Elisa Portelli kienet tidher li qed tghix hajja ndipendenti izda fil-verita' kellha hafna u hafna ghajnuna.

- Skont l-affidavit tal-attur Alfred Cordina fol. 43 tal-process 37/2016 id-decujus dejjem kienet b' sahhitha. Jirrizulta izda mill-kontro-ezami tieghu li dak li huwa xehed fl-affidavit tieghu ma kienx il-verita' stante li hu kien jaf li hija kienet kisret saqajha fis-sena 2004 tant li fi kliemu jixhed li dak iz-zmien meta kienu jiehd u hsiebha l-atturi fil-kawza 30/2015 qalilha:

'Kont immur inzurha mbaghad ghidtilha "Issa Liz, ftakar li zammewk". Qaltli "minni mhux ha jgergru". (ara fol. 199 tal-process 37/2016)

Ghalkemm skont hu d-decujus kienet taghmel l-affarijiet taghha sal-ahhar meta mistoqsi dwar min kien jghinha jghid li ma jafx min kien johodha l-isptar, ma jafx min kien jaghmel ix-xirjiet, ma jafx min kien igib il-pirmlu u jiehu hiebu il-preskrizzjonijiet, ma jafx min kien johodha l-knisja, il-bank u postijiet ohra ghax f' daqqa wahda jiftakar li ma joqghodx ix-Xewkija allura fi kliemu "fejn jaf".

- Ghalkemm fl-affidavit tieghu a fol. 37 tal-process odjern l-attur Joseph Portelli jipprova jaghti x'jifhem li hu kien ikun il-hin kollu ghand zitu u li hija kienet tghix hajja kompletament indipendenti, jirrizulta li huwa jammetti li Catherine Formosa kienet tkun maghha fid-dar meta gieli mar massimu ta' darbtejn f' xahar u mhux kif kien iddikjara originarjament (ara l-kontro-ezami a fol. 114 et seq tal-process odjern). Fil-kontro-ezami tieghu wkoll jammetti li ma jafx min kien jiehu hiebu li jaghmel ix-xirja, min kien jiehu hiebu il-pirmlu jew li d-decujus kellha fisjoterapista

ghalkemm jammetti li kienet bil-bastun. Meta mistoqsi wkoll jammetti li hu qatt ma ha ikel lil zitu l-isptar.

- Illi mill-affidavit ta' Saviour Portelli (attur fil-kawza odjerna) u mill-kontro ezami tieghu a fol. 149 et seq jirrizulta li huwa ma kienx jirrisjedi Malta fiz-zmien li kienet ghadha hajja Elisa Portelli ghalhekk zgur li ma rrendilha l-ebda servigi. Johrog ukoll mill-kontro-ezami tieghu li hu ma jafx min kien jixtrilha jew inaddfilha u sahansitra lanqas jaf li hija kienet ghamlet operazzjoni fis-sena 2004 ghalkemm jaf li kienet timxi bil-bastun.

Ikkunsidrat ulterjorment:

Illi mill-assjem tal-provi kollha fiz-zewg kawzi l-Qorti tqis li gie ampjament pruvat lilha sal-grad rikjest mil-ligi li l-atturi fil-kawza 30/2015 Mary Jane Attard, Maria Buhagiar u Josephine Sultana irrendew servigi ampji lid-decujus Elisa Portelli mill-anqas mis-sena 2004 'il quddiem sal-mewt taghha fis-sena 2014 b'dana li rnexxielhom bl-ghajnuna kbira u kontinwa taghhom jippermettu li d-decujus tibqa' tghix fid-dar taghha sad-data tal-mewt taghha. Wara li saret l-operazzjoni fis-sena 2004 u Elisa Portelli rritornat fid-dar taghha jirrizulta wkoll li bdiet tirrendi servigi ampji lill-istess il-konvenuta fil-kawza 30/2015 u attrici fil-kawza odjerna Catherine Formosa b'dana li minhabba li kienet tghix l-aktar wahda vicin tad-decujus jirrizulta li Elisa Portelli ghal certu qadjiet kienet fl-ewwel lok tfittex lilha mbaghad iddur ghal hutha meta din ma kinitx tkun accessibbli bit-telephone.

Minn naha l-ohra wkoll mill-assjem tal-provi kollha prodotti ma jirrizultax lil din il-Qorti li l-atturi fil-kawza odjerna nkluz l-intervenut fil-kawza 30/2015 Benigno Vella, ghajr Catherine Formosa, irrendew xi servigi lil Elisa Portelli. Din il-konkluzjoni tal-Qorti hija assodata anki mix-xhieda tan-nurse tad-decujus Josephine Dingli li a fol. 57 tal-process 30/2015 ikkonfermat li d-decujus kienet tghidilha li n-neputijiet taghha subien ma kienux ikellmuha.

Illi la darba jirrizulta lil din il-Qorti li Mary Jane Attard, Maria Buhagiar, Josephine Sultana u Catherine Formosa rrendew servigi, kuri u assistenzi estensivi ghal zmien ferm oltre t-tliet snin imposti fit-testment tad-decujus Elisa Portelli, jirrizulta ghalhekk li l-ewwel paragrafu tat-tielet artikolu tat-testment datat 3 ta' Marzu, 1992 (liema paragrafu ma nbidilx bit-testment segwenti) huwa sodisfatt per konsegwenza hija sodisfatta l-ewwel talba tal-atturi fil-kawza 30/2015 u l-Qorti gia ghaddiet sabiex tilqa' l-istess flimkien mat-tieni talba sussidjarja f' decizjoni li nghatat illum stess. Stante li t-tielet u r-raba' talbiet attrici fil-kawza 30/2015 huma alternattivi ghall-ewwel u t-tieni l-Qorti cahdet l-istess.

Illi in vista tad-decizjoni fil-kawza 30/2015 u l-konkluzjonijiet suesposti jsegwi li l-ewwel talba fil-kawza odjerna mihijiex fattwalment gjustifikata u l-Qorti ser tghaddi sabiex tichad l-istess flimkien mat-tieni talba li hija sussidjara ghall-ewwel wahda. Fir-rigward tat-tielet talba din ukoll ma tirrizultax pruvata u l-Qorti ser tghaddi sabiex tichad l-istess. Fic-cirkustanzi l-Qorti ma tqisx li ghandha ghalfejn tinoltra ruhha fl-ecezzjonijiet preliminari mqajjma mill-kjamati fil-kawza Mary Jane Attard, Maria Buhagiar u Josephine Sultana fl-atti tal-kawza odjerna.

Il-Qorti tqis ukoll, wara li rat u kkunsidrat iz-zewg processi 30/2015 u 37/2016, li l-intervenut fil-kawza 30/2015 u l-atturi fil-kawza 37/2016 ghajr Catherine Formosa intavolaw il-proceduri taghhom b' mod frivolu u vessatorju ghall-ahhar ghar-ragunijiet:

- li kienu jafu ben tajjeb li ma kienux huma li rrendew servigi lill-mejta Elisa Portelli filwaqt li sa l-intavolar tal-kawzi kienu ben konxji li hija kienet giet mghejjuna estensivament minn Mary Jane Attard, Maria Buhagiar, Josephine Sultana u Catherine Formosa

- u wkoll stante li l-proceduri ntavolati minnhom b' mod car kienu ntizi u servew biss sabiex itawlu l-proceduri u xejn aktar.

Ghal dawn ir-ragunijiet l-intervenut fil-kawza 30/2015 u l-atturi fil-kawza 37/2016 ghajr Catherine Formosa ghandhom ibaghtu l-ispejjez tal-proceduri taghhom u tal-intimati fil-kawza 37/2016.

Decizjoni

Ghaldaqstant ghar-ragunijiet kollha suesposti, din il-Qorti tghaddi sabiex taqta' w'tiddeciedi din il-kawza billi filwaqt li tilqa' it-tielet, ir-raba', l-hames u sitt eccezzonijiet tal-kjamati fil-kawza tghaddi sabiex tichad it-talbiet kollha attrici salv u minghajr pregudizzju ghal dak gia deciz favur Catherine sive Kitty Formosa fil-kawza 30/2015 deciza llum stess.

Bl-ispejjez kollha tal-kawza odjerna nkluz tal-kjamati fil-kawza ghandhom jigu sopportati unikament mill-atturi kollha b'eskluzjoni tal-ispejjez ta' Catherine sive Kitty Formosa li dawn tal-ahhar ghandhom jigu sopportati mill-eredita' intimata.

**(ft.) Dr. Joanne Vella Cuschieri
Magistrat**

**(ft.) Maureen Xuereb
D/Registratur**

Vera kopja

D/Registratur

